

at gjøre med. Man har talt om, at der er fket disse og hine Misbrug; jeg veed ikke en Gang, om det er Misbrug. Var det Misbrug, man skulde hode paa ved at gjøre denne Forandring, maatte Dplysning herom, dog vel foreligge her trykt og omdelt, for at ethvert Medlem i Tide kunde gjøre sig en klar Forestilling om, hvad der handles om; men jeg ser ingen saadan Dplysning; men, dersom der nu dog maatte findes en eller anden Grund til at forandre den bestaaende Retsorden, vilde det dog sikkert være grundlovsmaessigt og i det Mindste billigt, naar man indskrænker en Dispositionsret, som Godseieren nu har over sit Bøndergods, da at søge efter, om der dog ikke var andre Punkter, hvor han var bunden, paa hvilke, der kunde gives ham en Erstatning derved, at man løste Aaendene; thi jeg tror, det er i Virkeligheden det Standpunkt, Grundloven anviser. Jeg tror tillige, at jeg ved, hvad jeg nu har yttret; ikke har fornegt, at man jo til en vis Grad kan være berettiget til at tage Hensyn til, hvad man med Rette kunde kalde Fæstelovgivningens Aand. Jeg har dog stemt mod Loven af 1861 — jeg var den Gang Medlem af Udvalget —, fordi jeg ikke kunde erkjende, at der blev givet Godseierne nogen tilstrækkelig Godtgjørelse for de nye Byrder, der bleve paalagte dem; thi jeg tilstaar, at jeg kun tilbøielig kunde anse dem for at være godtgjorte ved den Frihed, man gav dem til at indtage den tiende Gaard under Hovedgaarden, denne Frihed, der tillige skulde tilskynde til Salg. Jeg har ogsaa som Følge af mit Standpunkt været imod Ophevelsen af Forpagtninger paa to Menneskers Levetid. Jeg har end yderligere ogsaa været imod de Bestemmelser, hvorved man har forvandlede Loven om frie Forpagtninger paa 50 Aar til, hvad jeg maatte betegne som ufrie. Jeg kan, uagtet jeg ikke lægger nogen Vægt paa at beholde Forpagtninger paa 50 Aar, saaledes som vedkommende Lov nu er, paa Grund af min Grundbetragtning heller ikke finde det rigtigt nu ganske at tage Netten til Bortforpagtning bort. Saaledes er mit Stæde; det er fra dette Stæde, jeg bedømmer ethvert Forslag til en Forandring i Godseiernes Dispositionsret, og det er fra dette Stæde, at jeg

bedømmer ethvert Forslag overhovedet om Forandringer i den bestaaende Retsorden under alle Omstændigheder.

Førend jeg omtaler nogle af Paragraferne i Lovforslaget, skal jeg dog først tillade mig at udtale, at jeg erkjender, at det ærede Udvalg har bragt Loven i en mere brugbar Tilstand end den, hvori den kom til os fra den ærede Minister; ja, jeg kan endogfaa erkjende, at fra det urigtige Stæde, det ærede Udvalg indtager, kan det siges, at der er en vis Humanitet, som gaar igjennem i det Mindste Størsteparten af Forslagene, men jeg kan dog ikke billige dem, thi jeg finder dem uberettigede i det Hele taget, i alt Fald de af dem, som have nogen virkelig Betydning. Jeg finder i det ærede Udvalgs Betænkning nogle Paastande, som jeg anser for meget uberettigede historisk taget, og som ikke have været uden Indflydelse, antager jeg, paa den Stilling, som navnlig den ærede Ordfører har indtaget i denne Sag. Den ærede Ordfører gaar bestandig ud fra, at der fra Aarhøds Tid af har været sørget for de Fæstebønder eller Andre, som have levet paa Godserne, eller hvad der tidligere svarede til Godserne. Det er en fuldkommen uhistorisk Betragtning af Forholdene. Naar den ærede Ordfører siger — jeg formoder, at det er ham, der har skrevet Betænkningen, han har i alt Fald tiltraadt den —: „Som bekjendt har vor Landbolovgivning fra Aarhøds Tid stillet sig det som Opgave at holde Hævd over Landets Bøndergaarde, og det ikke blot saaledes, at deres Tal ikke skulde formindskes, men at ethvert enkelt Jordbrug maatte bevare en saadan Størrelse, at det kunde afgive fuldkommen tilstrækkeligt Underhold for en Gaardmandsfamilie, og denne Lovgivnings Omhu for Bondestandens Vel skulde efter Bestemmelsen ligesaavel gjælde Fæstegodset som Selveiergodset“; saa kan man ikke læse dette anderledes, end at fra Aarhøds Tid havde Lovgivningen tagtaget den samme Omhu for Fæstebønderne som for Selveierbønderne. Jeg maa sige, at dette virkelig er saa uhistorisk, at jeg kun kan forklare mig den ærede Ordførers Feiltagelse derved, at han som en udmærket Advokat bestandig har saa mange praktiske Forretninger, at han ikke har haft Tid til at